

MARXISMUS A VÁLKA NA DONBASE

MARXISMUS A VÁLKA NA DONBASE

Předmluva Levé perspektivy

Vážená čtenářko, vážený čtenáři,

při pohledu na světové dění v posledních letech by asi málokdo z nás nesouhlasil s tvrzením, že žijeme ve velmi neklidném světě. Občanské války, převraty a zhroucení řady států vlivem zahraničních, imperialistických intervencí Západu postihlo rozsáhlý pás území od Mali přes Libyi, Sýrii, Jemen a Irák až po Afghánistán. Krvavé konflikty, v nichž jde o kontrolu obrovského surovinového bohatství, probíhají bez většího zájmu médií již desítky let ve střední Africe. Řada oblastí se stala obětí celoplanetární ekologické devastace a hladomorů způsobených trhem s tzv. biopalivy. V souvislosti s tím postihla i Evropu bezprecedentní migrační krize. Vyhrocená situace hrozící vojenským střetem velmocí se vygenerovala v Jihočínském moři, v Sýrii a v neposlední řadě na Ukrajině, resp. na Donbase. V pozadí těchto událostí leží otřes a pozvolný rozklad stávajícího amerického světového řádu a nástup (staro) nových hegemonů na scénu. Podle profesora Oskara Krejčího je právě střídání hegemonů nejcitlivějším obdobím v mezinárodních vztazích, kdy nejvíce hrozí velká válka.

V takto neklidné době je o důvod víc, abychom porozuměli událostem kolem sebe a měli po ruce spolehlivé vodítko k jejich interpretaci a analýze. Přebrot z roku 2014 na Ukrajině a následná občanská válka v Donbasu patří podle našeho soudu k událostem, jimž by antikapitalistická levice měla věnovat prvořadou pozornost. V českém prostředí se tomu tak zatím v dostatečné míře bohužel neděje. Velká část dominujícího pravičáckého mediálního a politického mainstreamu se snaží upozadit samotný význam donbaských povstalců a lidových republik a vykresluje je jako pouhé žoldáky a loutky řídicí se rozkazy zlovolné Moskvy. Část levice toto vidění odmítá, nicméně přijímá nebo alespoň aktivně neodmítá premisu, že ústřední motto ukrajinských událostí představuje geopolitický konflikt mezi Západem a Ruskem, „pouze“ nevidí (a vcelku právem) v Rusku hlavního původce celého konfliktu. Část liberální levice a někteří anarchisté zase spatřují v donbaských povstalcích radikální ruské nacionalisty, kteří si

prý moc nezadají se svými ukrajinskými protějšky. U těchto skupin navíc přetrvává velká iluze v ukrajinský Majdan, který údajně původně měl demokratický obsah.

Levá perspektiva tyto názory nebo spíše předsudky nesdílí. Místo toho vycházíme z marxistické analýzy reálných společenských vztahů jednotlivých aktérů a z existence protikladných sociálních (v první řadě ekonomických) zájmů konkrétních subjektů, jejichž vzájemný konflikt tvoří osu, kolem níž se točí dění na Donbase, a který dává událostem vnitřní dynamiku. Jako internacionalisté se při své analýze opíráme ve velké míře o závěry, které učinila ukrajinská radikální antikapitalistická levice, stejně jako o aktivity mezinárodního hnutí solidarity s ukrajinskými antifašisty.

Výsledkem našich snah o porozumění, ale i vlastního zapojení do dění na Donbase je i tato brožura, kterou právě držíte v rukou. Přinášíme v ní překlad významné statě ukrajinských antikapitalistů z organizace Borotba (Boj) **Marxismus a válka na Donbase**, jejímž autorem je **Viktor Šapinov**. Ačkoliv stať má formu polemiky s jinými skupinami ukrajinské levice, které jsou v textu označovány jako „zimmerwaldští“, nic to neubírá na významu textu pro objasnění zásadních otázek, co se na Ukrajině a na Donbase vlastně odehrává: Kdo jsou tzv. separatisté a jaké mají cíle? O co šlo na tzv. Majdanu a koho reprezentuje současná kyjevská vláda? Jakou roli má v dění na Ukrajině Západ a jakou Rusko? Za využití srovnávací analýzy současného dění s první světovou válkou a dalšími historickými událostmi dává autor na tyto otázky čtenáři přehledné a jasné odpovědi. Námitky a argumenty, které Šapinov vyvrací, přitom mnohdy zaznívají ve velmi podobném znění i v českém prostředí. Necht' tedy české vydání této statě poslouží i rozprůdění živější polemiky a diskuse o světodějném významu událostí na Donbase na našem politickém terénu.

Přejeme Vám příjemné čtení. Ať žije socialistický Donbas!

Nikola Čech, Levá perspektiva, březen 2016

Marxismus a válka na Donbase–Viktor Šapinov (Borotba)

Borotba je často kritizována za podporu lidových republik v Donbase, za to, že naši soudruzi bojují v milicích a pomáhají mírovému vývoji v Luganské (LLR) a Doněcké (DLR) lidové republice. Tato kritika nepochází pouze od bývalých levičáků, kteří podleli nacionalistické horečce a podporovali nejprve Majdan a nyní i útočnou válku proti Donbasu. Někteří nás kritizují z pohledu „marxistického pacifismu“, když se sami označují za „nové zimmerwaldovce“.

Je rok 2014 rokem 1914?

Tito „noví zimmerwaldovci“ vážně srovnávají válku v Donbase s první světovou válkou. Historické paralely v sobě vždy skrývají nebezpečí. Tato paralela je podle nás zcela mylná. V první světové válce 1914-1918 se mezi sebou střetly dva přibližně stejně silné bloky imperialistických zemí v boji o trhy, surovinové zdroje a kolonie. Vítězství anglo-francouzského bloku, které je z dnešního pohledu považováno za něco samozřejmého, nebylo vůbec tak jasné tehdejším současníkům války, dokonce ne marxistům. Například Lev Kameněv, jeden z tehdejších bolševických vůdců, předpovídal, že ve válce zvítězí Německo.

V roce 1914 došlo ke krvavému střetu mezi dvěma centry kapitalistické akumulace, dvěma systémy kapitalistické dělby práce s centry v Londýně a v Berlíně. Tyto systémy dosáhly zhruba v 70. letech 19. století hranic své geografické expanze a narážely jeden na druhý. Posledním dějstvím této expanze bylo bleskové dělení afrického kontinentu mezi několik velmocí.

Střet těchto bloků dělby práce (Německo-středoevropského, Anglo-francouzského, Amerického a Japonského) představoval ekonomickou příčinu první i druhé světové války. Po druhé světové válce se postupně ustavil pouze jeden takový systém vedený Spojenými státy. Koncem 40. let se do něj zapojil evropský a japonský systém, v 70. letech absorboval bývalé kolonie, v 80. letech Čínu a východoevropské lidové demokracie a v 90. letech Sovětský svaz.

Konečnou, současnou formu dala tomuto systému praviceová neoliberální

reakce Reagana a Thatcherové. V srdci tohoto systému stojí Federální rezerva, orgán produkující světovou rezervní měnu, společně s Mezinárodním měnovým fondem, Světovou obchodní organizací a Světovou bankou.

Tento systém ovšem od roku 2008 prochází systémovou krizí a postupným úpadkem, jehož důvody jsem popsal jinde. Jako výsledek kolapsu začaly kapitalistické elity některých zemí zpochybňovat „pravidla hry“ nastavená Washingtonem, neboť existující systém již postrádá přitažlivost, kterou měl před krizí.

Dnes se tedy nenacházíme v situaci dvou bloků, které se střetly v krvavém měření sil (jako v roce 1914), ale v docela nové situaci nemající v dějinách obdoby, kdy se jeden systém rozpadá a začíná se tříštit na kusy. Některé kapitalistické skupiny (organizované v národních státech i nadnárodních uskupeních) se snaží změnit existující systémový rámec, zatímco jiné skupiny (místní pobočky Washingtonu) se naopak snaží udržet status quo a uchází se o to potrestat ty, kteří narušují „svaté principy“ systému. Konflikty uvnitř systému se týkají spíše jeho vnitřních kontradikcí než střetu jednotlivých center kapitalistické akumulace a s nimi spojených systémů dělby práce, jako tomu bylo v letech 1914 a 1939.

Moderní imperialismus je světový systém

Ti, kteří prezentují konflikt na Ukrajině jako boj mezi ruským a americkým imperialismem na způsob roku 1914, mají analytické schopnosti na úrovni propagandisty Dmitrije Kiseljova, který vyhrožuje proměnit Ameriku na „jaderné smetí“. Rusko a Spojené státy jsou neporovnatelné svou hospodářskou silou; bojují v jiných váhových kategoriích. Ale nejde jen o to. Hlavní je, že dnes žádný „ruský imperialismus“ a dokonce ani „americký imperialismus“ toho typu jako v roce 1914 neexistuje. Dnes žijeme v hierarchicky organizovaném imperialistickém světovém systému, kterému kralují Spojené státy. Máme tu ale ruskou kapitalistickou třídu, která v této struktuře neobývá ani první, ba dokonce ani druhé poschodí a která se snaží pozvednout svůj status v hierarchii a najednou se polekala vlastní odvahy poté, co se setkala s odporem ze strany sjednoceného Západu.

Představme si na chvíli, že Rusko skutečně představuje imperialistickou

zemi à la 1914, zhruba jako tehdejší Itálie se svým „imperialismem žebřáků“. Takové Rusko skutečně má imperialistické zájmy na Ukrajině, spojené především s dopravou ropy a plynu a v mnohem menší míře s průmyslovými podniky. To ale určitě nejsou zájmy, pro které by Rusko vědomě riskovalo zhoršení svých vztahů se Západem.

V ukrajinské krizi se ruská kapitalistická elita neřídila žádnou vědomou imperialistickou strategií, ale pouze odpovídala na výzvy kladené rychlým vývojem situace. Tato reakce byla nerozhodná, rozporuplná, nekonzistentní a pozornému pozorovateli odhalila absenci strategie.

S tím, jak se po převratu na Ukrajině vyvinula situace a začalo povstání na Krymu a na Jihovýchodě, čelilo ruské vedení obtížnému dilematu. Nevstoupit do děje a nepodpořit obyvatele Krymu a Jihovýchodu by znamenalo ztratit legitimitu v očích vlastních obyvatel uprostřed zhoršující se ekonomické situace, což by sebou neslo politickou krizi mnohem těžší, než byla ta v roce 2011. Intervenovat by znamenalo rozkmitřit se se Západem za nejasných výsledků. Nakonec tedy ruské vedení zvolilo střední cestu – intervenovalo na Krymu, ale nikoliv na Jihovýchodě.

Když se však povstání na Donbase změnilo z pokojného na ozbrojené, muselo Rusko nakonec přijít s pomocí. Bylo nuceno to udělat, neboť vojenské potlačení rebelů s tichým souhlasem Ruska by představovalo katastrofické poškození obrazu ruského vedení uvnitř země. Rusko však rebely podpořilo jen neochotně. Putin veřejně vyzval separatisty, aby se zdrželi vypsání referenda o nezávislosti DLR a LLR. Významnější přísun vojenské pomoci začal až po opuštění Slavjanska v červenci 2014, když hrozilo, že hlavní centrum Doněck padne do rukou ukrajinské armádě. Tato podpora vzbudila nespokojenost i odpor mezi většinou ruské oligarchie, která nesní o obnově Ruské říše, ale o vzájemně výhodném partnerství se Západem.

Historické paralely: Španělsko 1936, Irsko 1916 a Rojava 2015

Je možné podporovat lidové republiky, pokud se ruský buržoazní režim snaží proměnit revoltu ve svůj nástroj a využít ji pro své geopolitické zájmy? Pojďme se věst historickými analogiemi. Jsem přesvědčen, že ty následující jsou mnohem příhodnější než analogie se situací v první světové válce.

Španělsko 1936: Španělsko se nachází v občanské válce. Představme si, že Sovětský svaz z toho či onoho důvodu nemůže nebo nechce pomáhat Španělské republice a buržoazní Británie a Francie naopak zajišťují podporu, posílají vojenské zásilky a humanitární pomoc, dávají půjčky a dokonce vysílají své vojenské experty na pomoc republikánské armádě a milici. Britská a francouzská kapitalistická elita přitom nepochybně sledují své vlastní zájmy – udržení Španělska ve svém vlastním systému investic a obchodu v kontextu narůstající konfrontace s Německým blokem. Odmítla by v takovém případě levice podporovat antifašistický boj španělských republikánů? Samozřejmě, že ne.

Velikonoční povstání irských republikánů proti Britskému impériu v roce 1916: všichni, kteří se označují za stoupence levice, vzdávají čest této hrdinné epoše antiimperialistického boje irského národa. Přitom jedna z hlavních složek povstání – Irské republikánské bratrstvo – se v roce 1914 na začátku války rozhodlo vzbouřit a přijmout při tom jakoukoliv německou podporu. Zástupci Bratrstva přijeli do Německa a získali s touto pomocí souhlas. Pomoc nebyla realizována pouze proto, že německou loď vezoucí zbraně zachytila na moři britská ponorka.

Lenin bezpodmínečně podporoval irské povstání, třebaže bylo mnohem méně „proletářské“ než je dnešní povstání v Donbasu. A v té době také byli levičáci, kteří nazývali irské povstání „pučem“, „čistě městským, maloburžoazním hnutím, které bez ohledu na situaci, kterou vyvolalo, postrádá sociální oporu.“ Lenin těmto lidem odpověděl: Kdo nazývá takové povstání ‘pučem’, je buď nejhorší reakcionář, nebo je doktrinář, který není vůbec schopen představit si sociální revoluci jako živoucí jev.“ [1]

Skuteční levičáci podporovali irské republikány navzdory zjevné podpoře povstání ze strany Německa a bez ohledu na skutečnost, že povstání v týlu Britského impéria „hrálo do rukou“ německému imperialismu. Podporovali je navzdory tomu, že spolu se socialistou Jamesem Connollym a jeho stoupenci v povstání bojovali i irští buržoazní a maloburžoazní nacionalisté. Connolly ovšem prohlásil, že vyhlášení nezávislosti Irska bez vytvoření socialistické republiky bude k ničemu. To dnes ale říká levice v Donbasu také. Proč by se irský příklad nedal aplikovat na Donbas jako případ z doby první světové války, v nichž si dnešní samozvaní „zimmerwaldovci“ tak libují?

Dnešní Kurdové v Sýrii (Rojavě): Vezměme si moderní příklad. Není žádným tajemstvím, že kurdská milice v Sýrii bojující proti Islámskému

státu obdržela pomoc od Spojených států. Má kvůli tomu levice odmítnou podporovat boj Kurdů v Rojavě? Samozřejmě, že ne.

Palestinský odpor k izraelské okupaci: Po mnoho let je palestinský odpor k izraelské okupaci závislý také na podpoře, kterou dostává od buržoazních a nedemokratických režimů na Blízkém východě. Poměr vyspělých a pokrokových prvků v palestinském vedení byl obvykle mnohem nepříznivější vzhledem k pokrokovým silám, než tomu je v Donbasu. Navzdory tomu levice vždycky podporovala boj za osvobození Palestinců.

V případě Donbasu ale někteří levičáci používají dvojitý metr a pilně si stále shání výmluvy, proč odsuzovat DLR a LLR a zaujmout pozici netečného pacifismu. Skutečná levice nikdy neměla takovou pozici. „Lhostejnost k boji ve skutečnosti naprosto není vyhýbáním se boji, zdržováním se boje nebo neutralitou. Lhostejnost je mlčenlivá podpora toho, kdo je silný, toho, kdo vládne,“ napsal Lenin. [2] Stát stranou s lhostejným postojem ve stylu samozvaných „zimmerwaldovců“ ve skutečnosti znamená podporovat kyjevskou vládu, která proti povstalcům vede trestnou výpravu.

Válka je pokračováním politiky jinými prostředky

„Válka není ničím jiným než pokračováním politiky jinými prostředky,“ napsal vojenský teoretik Carl von Clausewitz. Klasikové marxismu s tímto prohlášením souhlasili. [3]

Jaké politiky sleduje Kyjev a Donbas? K obhajobě své „neutrální“ pozice se rádoby-zimmerwaldisté snaží dokázat, že oba stejnou. „Všechny kočky jsou mourovaté“ – tak zní vrchol jejich „marxistické“ moudrosti.

Světová válka 1914-1918 byla skutečně pokračováním britské, francouzské, německé, rakousko-uherské a ruské politiky koloniálního plundrování, boje o kolonie a trhy a snah o zničení svých imperialistických konkurentů. Rusko-japonská válka 1904-1905 byla pokračováním těchto politik.

Bylo by ale šílené tvrdit, že může dojít k občanské válce, v níž obě strany zastávají stejnou politiku. Základem občanské války je snaha vnutit svoji politiku nepříteli, rozbít politickou moc a potlačit sociální třídy nebo vrstvy, které tuto politiku prosazují. Severní a Jižní Vietnam

zastávaly odlišnou politiku, což vedlo k občanské válce. Různou politiku zastává také například režim Bašára Asada a Islámský stát, Al-Kájda a jiní islamisté v Sýrii. Jinou politikou se řídili španělští republikáni a Franco v letech 1936-1939. Jinou politiku prosazoval Muammar Kaddáfí a jinou jeho protivníci v občanské válce v Libyi v roce 2011. Proto ani občanská válka na Ukrajině není pokračováním jedné a té samé politiky. V čem se liší politika Kyjeva a Donbasu?

Politika Kyjeva

Politika Kyjeva v občanské válce je logickým pokračováním politiky Majdanu. Ta má několik složek:

1. „Evropská integrace“ a podřízení imperialismu. Prvním heslem Majdanu byla tzv. „evropská integrace“, která v ekonomických termínech znamená podřízení ukrajinských trhů evropským korporacím, přeměnu Ukrajiny na kolonii Evropské unie jako zdroj surovin a neprůbojných migrantských dělníků. Dnes, více než rok po vítězství Majdanu, jsou jeho ekonomické důsledky pocíťovány tak hluboko, že je nemožno ignorovat ani ti nejtvrdší „eurohujerí“. [4]

Nový režim v Kyjevě také nakonec odhodil svoji suverenitu a změnil se na loutkový stát. Řešení vnitřních konfliktů kyjevského režimu mezi prezidentem-oligarchou Petrem Porošenkem a guvernérem-oligarchou Igorem Kolomojským přichází skrze pokyny z americké ambasády. Vydání vojensky a logisticky strategické Oděské oblasti pod přímou kontrolu amerického chráněnce, bývalého gruzínského prezidenta Michaila Saakašviliho, jasně svědčí ve prospěch této teze.

2. Neoliberalismus. Pomajdanovská vláda vědomě prosazuje politiku diktovanou MMF. A zde nejde o „zradu“ očekávání z mejdanu. Všechno toto bylo na Majdanu řečeno zcela otevřeně. Politické síly, které vedly hnutí, dlouhodobě a konzistentně podporují ekonomický neoliberalismus. Směřování k privatizaci všeho státního a k systematickému zničení zbytků sociálního státu představuje jádro hospodářské politiky Porošenkova-Jaceňukova režimu. Levicovní čtenáři po mně pravděpodobně nebudou chtít, abych jim vysvětloval, proč je taková politika škodlivá pro dělnickou třídu a jiné lidové vrstvy.

3. Nacionalismus a fašismus. Nacionalistům a otevřeným fašistům

se podařilo prosadit se na Majdanu se svojí ideologií. Naše organizace v zimě 2014 napsala: „Nepochybný úspěch nacionalistů, kdy se jim podařilo získat ideologické vedení euromajdanu, vychází z vysoké úrovně jejich aktivity. Doslýchají to slogany, které se staly něčím jako „přístupovými hesly“ na masových shromážděních a aktivitách na náměstí Nezávislosti (Majdanu). Hesla jako: 'Sláva Ukrajině – sláva hrdinům!', která se stala společně se zvednutím napřážené pravé ruky oficiálním pozdravem Organizace ukrajinských nacionalistů v dubnu 1941. Jiná oblíbená hesla byla: 'Ať žije národ, smrt nepřátelům!'; 'Ukrajina je nade všechno' (napodobenina neslavného německého hesla Deutschland über alles); 'Kdo neskáče, to je Moskal'. Ostatní opoziční strany neměly tak jasnou ideologickou linii nebo připravená hesla, což vedlo k tomu, že neoliberální opozice přijala nacionalistická hesla a nacionalistický program.“ [5]

Tak došlo k vytvoření neoliberálně-nacionalistické aliance. Neoliberálové přijali politický program ukrajinských fašistů a náckové souhlasili s neoliberální linií v oblasti ekonomiky. Tato aliance byla „posvěcena“ reprezentanty imperialismu jako byli Catherine Ashtonová, Victoria Nulandová a John McCain.

Jiným důležitým bodem pomajdanovské fašizace společnosti byla legalizace polovojenských nacistických skupin a začlenění nacistů do ozbrojených složek státu.

4. Násilné potlačení politických oponentů, represe, cenzura médií, zákaz komunistické ideologie. Není třeba uvádět příklady, neboť o tomto se všeobecně ví.

5. Pohrdání dělnickou třídou, „třídní rasismus“. Ideologie sociálního bloku nacionalistické inteligence a „střední třídy“ malých vlastníků vytvořená na Majdanu pod vedením oligarchie nakazila normální obyvatele západní Ukrajiny, lidi z ulice, kteří dnes otevřeně definují své třídní nepřátele jako „soumary“ z Donbasu. S tímto „třídním rasismem“ proti dělnické většině na Jihovýchodě se oligarchii podařilo shromáždit kolem sebe širší vrstvy, kdy i chudý člověk z kyjevských ulic podporuje politiku v zájmu miliardářů Kolomojského a Porošenka.

Takové jsou hlavní prvky politiky nového kyjevského režimu. Jde o třídní politiku transnacionálního imperialistického kapitálu a ukrajinské kapitalistické oligarchie, která se snaží uniknout z krize

na úkor dělnické třídy. Tato politika je postavena na použití malých vlastníků, tzv. střední třídy jako úderné síly. Ve 30. letech se takový design politické diktatury v zájmu velkého byznysu nazýval fašismem.

Politika Donbasu

Protože státnost území osvobozených povstalci v Doněcké a Luganské oblasti byla položena teprve nedávno, je asi příliš brzy na to načrtnout konečné závěry o politice DLR a LLR. Můžeme nicméně nastínit určité trendy.

1. Antifašismus. Povstalci všech politických směrů jednoznačně charakterizují režim vytvořený v Kyjevě jako fašistický. Často bez jasného vědeckého pochopení fašismu v každém případě odmítají následující rysy kyjevského režimu: krajní nacionalismus, šovinistickou jazykovou politiku, antikomunismus a antisovětsismus, represí politických odpůrců, rehabilitaci nacistických válečných zločinců a kolaborantů.

2. Protioligarchická politika. Porozumění roli ukrajinské oligarchie jako hlavního sponzora Majdanu a pravicově-nacionalistického převratu, který z nich měl největší užitek, se stalo základním prvkem ve vědomí hnutí odporu na Jihovýchodě. Během zimy a jara 2014 se rovněž stala zřejmou naprostá závislost a podřízení ukrajinské oligarchie imperialismu. Dobrým příkladem je chování „pána Donbasu“ a jednoho z hlavních sponzorů Strany regionů [býv. prezidenta Janukovyče – pozn. českého překladatele] Rinata Achmetova. Tento „přátelský“ doněcký oligarcha se po rozmluvě s představitelkou amerického ministerstva zahraničí Victorií Nulandovou otevřeně postavil na stranu Majdanu a učinil zvláštní prohlášení jménem korporace SCM. Vzápětí mohli občané vidět Rinata Achmetova na inauguraci „majdanského prezidenta“ Petro Porošenka.

V tomto směru se někdy argumentuje, že pro povstalce v Donbase a masy účastníci se povstaleckého hnutí na jihovýchodě Ukrajiny představují antioligarchická hesla pouhý „populismus“. Tyto masy pochopily z vlastní politické zkušenosti úlohu vrcholu vládnoucí třídy – ukrajinské politické oligarchie. To odlišuje masové pokrokové hnutí Jihovýchodu od masového reakčního hnutí Majdanu. Určité mírné, protioligarchické slogany se objevily i na Majdanu, ale nikdy nešly za hranice obsažené v krajně pravicové sociální demagogii a populismu. Přímým důkazem pro toto tvrzení je zvolení oligarchy Porošenka prezidentem za přispění stoupenců

Majdanu, stejně jako souhlas majdanistů se jmenováním oligarchů jako jsou Igor Kolomojský a Sergej Taruta do klíčových funkcí.

3. Protineoliberální politika. Důležitým rysem vnitřního života republik v Donbasu je trend k sociálně demokratickému, keynesiánskému modelu hospodářského rozvoje, k sociálně orientovanému státnímu kapitalismu. Ačkoliv jde zatím jen o trend, jakkoliv důležitý, jedná se o úplný opak ekonomické politiky kyjevských úřadů. Opatrné kroky k znárodnění strategických podniků (například obchodních řetězců, dolů apod.) jsou lidmi přijímány s nadšením. Alexandr Borodaj, který se „proslavil“, když prohlásil, že „nebudeme znárodnovat, protože nejsme komunisté“, opustil vedení DLR. Vedení republik naopak nejen podniká kroky k návratu určitých závodů, obchodu a infrastruktury do státního vlastnictví, ale aktivně tyto kroky propaguje mezi obyvatelstvem.

4. Přátelství mezi národy, internacionalismus a ruský nacionalismus. Každý, kdo na Donbase byl, zaznamenal internacionální charakter oblasti. Nebezpečné trendy ruského nacionalismu v odpověď na ukrajinský šovinismus nového kyjevského vedení se vážnějším způsobem nerozvinuly (ačkoliv se nepřátelé lidových republik z propagandistických důvodů takového scénáře drží). Uznáním ukrajinštiny jako druhého oficiálního jazyka v prakticky čistě rusky mluvícím regionu naopak ukazuje zájem o prosazování demokratické politiky v národnostní a jazykové otázce. Důležitým signálem byly také oficiální oslavy výročí narození ukrajinského národního básníka Tarase Ševčenko v Doněcku a Lugansku. Ukazuje se, že vedení lidových republik chápe důležitost toho představovat alternativu k šovinistické a represivní jazykové a kulturní politice Kyjeva.

Nedošlo ani k vážnému vývoji jiného nebezpečí – klerikalizace hnutí odporu. Navzdory tomu, že se ortodoxní církev zmiňuje v řadě dokumentů lidových republik, nehrají klerikální síly rozhodující ani důležitou roli v sociálním životě Donbasu. Hnutí odporu je svojí povahou převážně sekulární a vliv církve a náboženství nejde za hranice toho, co bylo běžné v předválečné Ukrajině. To odlišuje povstalec od Majdanu, kde hrála významnou roli řeckokatolická církev (s denními modlitbami z oficiálního pódia na Majdanu, zpěvem církevních chorálů apod.).

Takové jsou hlavní prvky politiky lidových republik v Donbasu. Samozřejmě, že nejde o socialistickou politiku. Ponechává ale prostor levici, komunistům, aby se takového hnutí účastnili pod svým vlastním praporem, se svými vlastními myšlenkami a hesly, aniž by museli opustit

své názory a program. Majdan a pomajdanovský režim, zaměřený od samého začátku na militantní antikomunismus, něco takového neumožňuje.

Když tedy detailněji uvažujeme, jakou politiku v této občanské válce prosazují obě strany, docházíme k závěru, že z hlediska levice, z hlediska antikapitalistických sil nejde o tu samou politiku. Samozvaní „zimmerwaldovci“ tvrdí, že „obě strany jsou stejné“ dokazují, že buď nejsou schopni vypracovat analýzu politiky Kyjeva a Donbasu, nebo, a to pravděpodobněji, jednají jako pokrytci.

Spravedlivé a nespravedlivé války

Přístup marxistů k válce nemůže být omezen jediným příkladem první světové války. Marxisté vždy podporovali války utlačovaných proti utiskovatelům a posuzovali ústup k pacifismu a k nezájmu v případě spravedlivé války jako buržoazní pokrytectví a skrytou podporu utlačovatelů.

Ano, dokonce ani v případě první světové války se socialisté, kteří se nepošpinili zradou a nedali se do služeb imperialistických vlád, nehlásili pouze k ukončení bratrovražedné války, v níž dělníci jedné země zabíjeli dělníky jiné země pro cizí zájmy kapitalistické elity. Tito socialisté obhajovali přeměnu imperialistické války na válku občanskou. Prohlásili, že utlačovaní musí obrátit své zbraně proti svým vlastním utlačovatelům a využít okolností masového ozbrojení lidu jako nástroje sociální revoluce.

„V dějinách bývaly v minulosti (a jistě budou, musí být v budoucnosti) války (demokratické a revoluční války), které, i když nahrazovaly po dobu války veškeré 'právo' a veškerou demokracii násilím, sloužily svým sociálním obsahem, svými důsledky demokracii, a tudíž socialismu,“ napsal Lenin. [6] Právě takový druh války nyní zažívá Donbas.

Taková byla pozice skutečných levicových zimmerwaldistů. Podvodní „zimmerwaldisté“ z Kyjeva vyzývající obě strany konfliktu k odzbrojení, dělají rovnítko mezi povstanci na jedné straně a regulárními silami donucenými jít na frontu spolu s neonacistickými prapory na straně druhé. Požadavek odzbrojení povstaleckých milic žádá jejich kapitulaci a je dost nepravděpodobné, že by si toho tito samozvaní „zimmerwaldovci“ nebyli vědomi. Každá válka samozřejmě

znamená krev a utrpení lidí, ale ukončit tuto válku naprostým odmítnutím povstání by znamenalo, že se krev prolila zbytečně. Znamenalo by to navíc pomstu a odplatu nacionalistických sil proti obyvatelům Donbasu.

Poznámky:

- [1] Lenin k tomu dále napsal: „Myslet si, že sociální revoluce je možná bez povstání malých národů v koloniích a v Evropě, bez revolučních výbuchů části maloburžoazie se všemi jejími předsudky, bez hnutí neuvědomělých proletářských a poloproletářských mas proti statkářskému, církevnímu, monarchistickému, národnostnímu a jinému útlaču – myslet si něco takového znamená vzdát se sociální revoluce. Patrně si to někdo představuje, že se na jednom místě seřadí jedno vojsko a zvolá: ‘my jsme pro socialismus’, a na druhém místě druhé vojsko, a zvolá: ‘my jsme pro imperialismus’, a to bude sociální revoluce! Jedině z takto pedantsky směšného hlediska bylo možné hanobit irské povstání jako ‘puč’.

Kdo očekává ‘čistou’ sociální revoluci, ten se jí nikdy nedočká. Takový člověk je revolucionářem slovy, který nemá ani potuchy o skutečné revoluci.

Ruská revoluce roku 1905 byla revoluce buržoazně demokratická. Byla to řada bitev všech nespokojených tříd, skupin a živlů obyvatelstva. Mezi nimi byly masy s nejpřimitivnějšími předsudky, s nejnejasnějšími a nejfantastičtějšími cíli boje, byly mezi nimi skupinky, které braly japonské peníze, byli mezi nimi spekulanti a dobrodruzi atd... Objektivně toto hnutí mas drtilo carismus a klestilo cestu demokracii, a proto se mu postavili do čela třídně uvědoměli dělníci.

Socialistická revoluce v Evropě nemůže být nic jiného než výbuch masového boje všech utlačovaných a nespokojených. Část maloburžoazie a zaostalých dělníků se jí nutně zúčastní – kdyby se jí nezúčastnili, nebyl by možný masový boj, nebyla by možná žádná revoluce – a stejně nezbytně budou vnášet do hnutí své předsudky, své reakční fantazie, své slabosti a chyby. Ale objektivně budou útočit na kapitál a třídně uvědomělá avantgarda revoluce, vyspělý proletariát, tím, že vyjádří tuto objektivní pravdu různorodého a disharmonického, pestrého a navenek roztržitého masového boje, dokáže jej sjednotit a usměrnit, dobýt moci, zmocnit se bank, vyvlastnit všemi nenáviděné (třebaže z různých příčin!) trusty a uskutečnit jiná diktátorská opatření, která konec konců povedou ke svržení buržoazie a k vítězství socialismu, jež se ani zdaleka hned ‘neočistí’ od maloburžoazní příměsi. (V. I. Lenin, Výsledky diskuse o sebeurčení, Sebrané spisy sv. 22, str. 382-386, SNPL Praha, 1957)

- [2] V. I. Lenin, Socialistická strana a nestraničská revolučnost, Sebrané spisy sv. 10, str. 73, SNPL Praha, 1954
- [3] Například: „Válka je pokračováním politiky jinými (totiž násilnými) prostředky – tento slavný výrok patří Clausewitzovi... Marx a Engels zkoumali vždy různé války právě z tohoto hlediska.“ (V. I. Lenin, Socialismus a válka, Sebrané spisy sv. 21, str. 306-307, SNPL Praha, 1957)

- [4] (Poznámka odkazuje na jednání části ukrajinské levice v souvislosti s Majdanem. Z důvodu zachování stručnosti textu je z českého překladu vypuštěna. Její obsah si lze přečíst anglicky na <http://newcoldwar.org/marxism-and-the-war-in-donbas/>)
- [5] <http://borotba.su/sergei-kirichuk-uchastie-nacionalistov-factor-padeniya-populyarnosti-maidana.html>
- [6] V. I. Lenin, Odpověď P. Kijevskému, Sebrané spisy sv. 23, str. 20, SNPL Praha, 1957

Vydala Levá perspektiva, 2016, Praha
1. vydání v počtu 150 ks, vlastním nákladem